אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קמא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח אייר תרס"ח - יפו

נמען: הרב צבי פסח פראנק, דיין בבית הדין בירושלים

הרב קוק מסכים למנות את הרב יעקב יוסף הלוי לרב בעקרון, בתנאי שהרב דוד טיקטין, שהוצע קודם, משך ידו. הרב קוק מצר על ביטול הרבנות בעקרון ומקווה לרבנות בכל המושבות. עוד יש דיון הלכתי בשיטת התוספות על המדביק פת בתנור בשבת: כוח החכמים להעמיד דבריהם ב'שב ואל תעשה' מבטל את המצווה או את האיסור עצמם.

עיקרי הדברים

- מינוי רב לעקרון.
- רבנות בכל המושבות.
- הלכה: כוח החכמים לעקור דבר מן התורה ב'שב ואל תעשה'.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח אייר תרס"ח[4].

לכבוד ידידי חביבי הרב המאוה"ג[5] אוצר תורה ויראת שמים מו"ה[6] צבי פסח פרנק שליט"א[7], חד מביד"צ[8] בעי"ק[9] ירושת"ו[10].

ע"ד[11] הרב מוהרי"י[12] הלוי נ"י[13], שהציע כת"ר[14] למנותו בעקרון ת"ו, הנני סומך בזה על כת"ר, דקים לי בגוי' טובא, ועדותו נאמנת לי, שראוי והגון הוא האיש לאותה איצטלא.

---

1 ב"ה - ברוך השם

2 עה"ק - עיר הקודש

3 ת"ו - תבנה ותכונן

4 תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)

5 המאוה"ג - המאור הגדול

6 מו"ה - מורנו הרב

7 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

8 מביד"צ - מבית דין צדק

9 בעי"ק - בעיר הקודש

10 ירושת"ו - ירושלים תבנה ותכונן

11 ע"ד - על דבר

12 מוהרי"י - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, י (למשל: יעקב + יעקב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

13 נ"י - נרו יאיר

14 כת"ר - כבוד תורתו

אמנם בשכבר הימים הציע לפני הגר"ז[15] בראוערמאן שליט"א את הרב ר'[16] דוד טיקטין נ"י, ועד כה לא ידעתי למה נשתקע הדבר. ע"כ[17] אם הרד"ט[18] הנ"ל[19] כבר משך ידו מענין זה, מאיזה טעם שיהי'[20], אז אין מצדי מניעה, ואקוה לעזור על ידו בע"ה[21] בכל היכולת. כי מאד עגמה נפשי על ביטול הרבנות בעקרון, אחרי שכבר נתכוננה. ואולי יחונן ד' ית"ש[22], ונוכל לקבע רבנות גם ביתר המושבות, למען ישוב להן תואר מלא של ערי ישראל עם קדוש.

וע"ד[23] הערתו בד' תוס'[24] דהדביק פת, למה יפטר באנוס ע"פ[25] תק"ח בסוף המעשה. ההסבר הוא לע"ד[26], משום די"ל[27] שזה הכח שנתנה תורה לחכמים, להעמיד דבריהם בשוא"ת[28] אף נגד ד"ת[29], הכונה היא שמסרה תורה ליד חכמים לבטל את כח המצוה, וה"ה[30] כשהוא נוגע לאיסור לבטל את כח האיסור, כיון שהענין הוא עכשיו שוא"ת[31]. וניחא בזה שיטת הר"י[32], בפ"ק[33] דברכות, בק"ש[34] לאחר חצות, שתמהו ע"ז[35], דאיזה שייכות יש כאן ליש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת[36], ולפ"ד[37] עיקר ענין זה הוא מה שיש בידם לבטל צד המצוה או צד האיסור שיש בזה, וממילא אין זה דומה כלל לשאר אונסין, שלא נסתלק שם האיסור ממקומו, אבל כשחכמים ציוו שלא ירדה נסתלק האיסור מהאפי'[38] ההולכת ונגמרת, ונשארה רק פעולת הדיבוק, שאין בה מצד עצמה סקילה וכרת.

---

15 הגר"ז - הגאון רבי שם שמתחיל באות ז (כגון זאב / זלמן / זכריה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

16 ר' - רבי

17 ע"כ - על כן

18 הרד"ט - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ד, ט (למשל: דוד + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

19 הנ"ל - הנזכר לעיל

20 שיהי' - שיהיה

21 בע"ה - בעזרת השם

22 ית"ש - יתברך שמו

23 וע"ד - ועל דבר

24 תוס' - תוספות

25 ע"פ - על פי

26 לע"ד - לעניות דעתי

27 די"ל - דיש לומר

28 בשוא"ת - בשב ואל תעשה

29 ד"ת - דברי תורה

30 וה"ה - והוא הדין

31 שוא"ת - שב ואל תעשה

32 הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

33 בפ"ק - בפרק קמא (הפרק הראשון)

34 בק"ש - בקריאת שמע

35 ע"ז - על זה

36 מה"ת - מן התורה

37 ולפ"ד - ולפי דעתי

38 מהאפי' - מהאפילו

וגוף סברא זו שנוי' היא במחלוקת. דלד' תוס' יבמות צ', דנקטו דסדין בציצית חשוב שוא"ת דוקא מטעם דחיוב ציצית בא אחר העיטוף, אבל מצד עצמו הי'[39] זה קו"ע[40], נראה דלא הופקעה המצוה, שאם הופקעה המצוה הרי אין כאן קו"ע כלל, כיון שפטרוהו איננו עושה שום איסור בלבישת הבגד. אמנם השא"ר[41] באמת כ'[42], דהעיקר הוא דהוי הענין מצד עצמו שוא"ת, וזה נוטה לסברתנו, שעשו את המצוה כאילו אינה מצוה, וה"נ[43] עשו את האיסור, הבא בשוא"ת, כאילו הוא היתר.

הנני מוכרח לקצר מפני הטרדא. אחתום בברכה ואה"ר[44] כנה"י[45] ונפש ידי"ע[46] דוש"ת[47],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

באה"ר[48] אדר"ש[49] כ' ח"ז[50] דכת"ר[51] הרב הגאון רח"י[52] שפירא שליט"א. הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

39 הי' - היה
40 קו"ע - קום ועשה
41 השא"ר - השאר
42 כ' - כבוד
43 וה"נ - והכי נמי
44 ואה"ר - ואהבה רבה
45 כנה"י - כנפשו היקרה
46 ידי"ע - ידידו עוז
47 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
48 באה"ר - באהבה רבה
49 אדר"ש - אחר דרישת שלום
50 ח"ז - דורש פענוח
51 דכת"ר - דכבוד תורתו
52 רח"י - רבי חיים יוסף? - שם אדם